

Johanna Unt

**ÜKS
VÄGA TÕSINE
LUMEMEMMELUGU**

Tekst ja pildid Johanna Unt
Toimetanud Piret Ruustal
Küljendanud Erje Hakman

16. oktoobril 2025. aastal lahkus legendaarse USA rokkbändi KISS asutajaliige ja kitarrist Ace Freshley. Tema auks ja minu vanema tütre Eliise, tulihingelise fänni palvel jõudsid KISSi-lumememmed raamatukaanele.

© Johanna Unt ja kirjastus Argo, 2026

Kõik õigused kaitstud

www.argokirjastus.ee

ISBN 978-9908-61-005-4

Trükitud Tallinna Raamatutrükikojas

Sisukord

1. Esimene lumi	8
2. Lumememnevõistlus ei ole naljaasi!	15
3. Muusikaõpetajad ja muud nõiad	20
4. Matemaatika ei ole ka naljaasi, vähemalt enamasti	26
5. Tõsine jutuajamine mammaga	29
6. Julius Caesar ja Kleopatra	34
7. Kuningas Arthur ja seitse munakella	39
8. Markus ja tema Tintin	44
9. Tintin lahendab mamma ristsõnamõistatuse	49
10. Koeraelu	54
11. Viisakad valed	60
12. „Taas sajab valget lund“	64
13. Taas sajabki valget lund!	68
14. Papa ajab jama	72
15. Vee kolm olekut	75
16. Päev enne võistlust	78
17. Varastatud!	85
18. Sõjaplaan	88
19. „Tagasi esimeses ruudus“	92
20. Lamp süttib!	96
21. Tintin ajab jälgi	100
22. Tragöödia ühes vaatuses	104
23. Head uut aastat!	110

24. Jälle need lumememmed!	115
25. Võitja on selgunud!	118
Viimane peatükk. Kolm aastat hiljem...	124
Järelsõna	127

*Pühendan selle loo kõikidele lumememmedele
ja nende tublidele autoritele. Jätku lund!*

Kas te olete kunagi proovinud juunikuus lumememmedest raamatut kirjutada? Mina igatahes üritan, aga üldse ei taha välja tulla! Väljas sirab päike just parasjagu nii soojalt, et võiks mõelda randa minemise peale. Äkki saab isegi põlvest saati vette minna, ilma et jalg külmast krampi kisuks! Kurgid ja tomatid tuleks ära kasta ... ma lausa tunnen, kuidas nad seal kasvuhoones kuivavad. Lilleamplitest rääkimata! Rattakuur on ka hirmsasti sassis, viimati maandus üks tõukeratas valusalt mu vaestele varvastele ja õuetoolide padjad ähvardasid mind enda alla matta. Keegi loov hing oli neist Pisa-laadse torni ladunud. Äkki peaks hoopis nende lumememmedega ootama, kuni mõni vihmasem ja külmem päev ette tuleb?

Ei, ei, ei, teen südame kõvaks ja löön sülearvuti kaane lahti. Tühi leht vaatab mulle etteheitvalt vastu. Äkki õues on parem kirjutada? Viin arvuti ja laadija ja pikendusjuhtme õue ja sätin end terrassile istuma. Vot, nii on hea! Päike särab täpselt silmaauku, naabrivanaema pahandab lapselapsega, kes maasikapeenas tallab, ja keegi usin inimene järab kuskil mootorsaaga puid juppideks. Niisiis, lumememmed... Kõigepealt tuleb kirjutada number üks ja seejärel punkt ja siis otsustada, kas peatükke tähistavad ainult järjekorranumbrid või ka pealkirjad. Ma vist kasutan seekord mõlemaid. Number üks. Punkt. Esimene lumi, ilma punktita.

1.

Esimene lumi

„Erik!“ Nora raputas kaksikvenda tugevasti õlast. „Erik, ärka üles!“

Erik, kes oli sügavas unes ja võitles parasjagu koletisega, kes nägi välja nagu robot-zombi-kloun, ainult mühatas vastuseks. Nora sakutas venda edasi ning näpistas teda ninast. Kuna koletis osutus tugevamaks ja järjekindlamaks, kui Erik oli arvanud, otsustas ta anda loobumisevõidu ning kangutas ühe unise silma lahti. Õe elevil nägu nähes tuli lahti ka teine silm.

„Mis on?“ küsis Erik pahuralt.

Kuna käes oli novembrikuu, valitses toas pimedus ning polnud aru saada, kas tegemist oli kesköö või varahommikuga. Seepärast heitis Erik pilgu äratuskellale, mille helendavad seierid osutasid kolmveerand viie poole.

„Nora, mida paganat?! Tead ka, mis kell on!“

„Ma tean küll, mis kell on, ajanäitaja-ja-nii-edasi,“ vastas Nora ninakalt, „vaata parem õue!“

Erik ajas end istukile ja tõmbas veidi kardinat eest. Akna taga valitsevas pimeduses võis näha pisikesi õrnu lumehelbeid, mida tuul ringi keerutas.

„Noh, mida ma vaatama pean?“ porises Erik.

„Lumi, esimene lumi!“ hüüatas Nora õnnelikult.

„Sa ju tead, et see ei jää püsima, see on rohkem nagu lörts!“ targutas Erik, aga temalgi läks õuemurule tekkinud õhukest valget kirmet nähes suu muigele.

„Kust sa tead, äkki jääb!“ vaidles õde vastu.

„Ilmateade ütles!“

„Aga papa ütleb, et ilmateade ei tea midagi, ja mina usun papat!“

Seesamune papa, Eriku ja Nora vanaisa, oli isehakanud ilmaennustaja ning pidas juba aastaid riikliku ilmateenistusega tihedat kirjavahetust. Õigemini, vanaisa saatis neile vähemalt kord kuus kurja kirja ebatäpsete prognooside kohta ning jagas lahkelt oma ilmakaarte ja näpunäiteid, kuidas ilma tuleks õigesti ennustada. Selle hulka kuulus lisaks tavapärasele pilvede ja looduse vaatlusele ning õhuhõhu jälgimisele ka tibia ebaharilikumaid meetodeid. Näiteks oli papa veendunud, et parim sademete ennustaja oli mamma valutav põlv ning külma frondi lähenemist sai lugeda naabrite paksu halli kassi magamisasendi järgi: kui Hugo magas kõhuli, saba nää ees, polnud krõbe ilm kaugel. Papa prognoosid läksid tervelt pooltel juhtudel täppi, mis muidugi tähendas seda, et pooltel juhtudel nad

täppi ei läinud. See ei häirinud teda sugugi, pigem innustas veelgi agaramalt vaatlusi tegema ja ametlikku ilmateadet siunama.

Novembri alguseks oli papa Hugo abiga ennustanud külmalainet ja esimest lund, mis pidi maha jääma kuni jaanuari alguseni. Seda üritas Nora vennalegi selgitada, aga Erik, kes küll hoolis oma eks-tsentrilisest vanaisast hullupööra, jäi siiski veidi umbusklikuks. Põhjuseks võis olla kaksikute suurejooneline üheksas sünnipäev, mis oleks pidanud toimuma õuepeona koos piknikulaua, täispuhutava hiigelbatuudi, mullimasina ja näomaalingutega, sest papa oli seitsmeteistkümnendaks juuliks ennustanud vähimagi kahtluseta pilvitut ilma, nõrka lõunatuult ja kahtekümnet kolme kraadi õhusooja. Seitsmeteistkümnnes juuli koitis aga jaheda, pilvise ja vihmasena, millele pärastlõunal lisandus tugev tuul. Sünnipäevapidu jäeti nii päevakangelaste kui ka vähemalt kahekümne lapse suureks kurvas-tuseks ja pahameeleks ära, kaksikute ema ei rääkinud aga oma äiaga kuu aega.

Niisiis polnud Erik esimese lume osas sama entusiastlik kui Nora, aga sellisel kellaajal ei viitsinud ta õega vaidlema hakata. Äratuseni oli jäänud veel kaks väärtuslikku tundi ja need kavatses Erik siht-otstarbeliselt ära kasutada.

„Tead, äkki papal ongi seekord õigus,“ ütles Erik seepärast lepli-kult, „aga ma läheks nüüd tagasi magama.“

Nora jäi veel mõneks hetkeks lummatult õhus keerlevaid lume-helbeid vaatama, kuid nähes Erikut kinnisilmi voodis lebamas, tekk ninani tõmmatud, läks ta vaikselt venna toast välja.

Võite isegi arvata, kui raske oli lastel hommikul ärgata, eriti Noral, kes uinus vaevu enne äratuskella helinat. Sellest hoolimata ilmus tüdruk kööki, lai naeratus näol, sest öösel sadanud lumi polnud kuhugi kadunud, vaid kattis ühtlase glasuurina novembrikuu puudu-jääke, nagu kokku riisumata inetud pruunid lehed, viimaste õuna-punnidega paljad puud ja pori, tonnide viisi pori.

„Ma näen, et keegi on kohe ebatavaliselt rõõmus ja veel kooli-päeval,“ sõnas ema üllatunult, sest kontrast Erikuga, kes istus käsi-põsakil köögilaua taga ja sõi kinnisilmi juustusaia, oli ütleмата suur.

Ega nad muudel kellaagadel ja nädalapäevadel ka eriti sarnased

polnud, kuigi kaksikutelt võiks ju seda eeldada. See, et nad vend ja õde olid, jah, selles polnud kahtlust: mõlemal olid hallikad silmad, sirge nina, kartulikarva sirged juuksed ja põselohud. Sellega sarnasused ka piirdusid, sest Nora, kuigi Erikust neli minutit noorem, oli vennast jällegi kolm sentimeetrit pikem. Kiitsakam oli ta ka, olgugi et armastas hirmsasti magusat, eriti šokolaadivaabaga kaneelirulle. Erik oli aga jässakam, mis sobis talle hästi, sest poiss tegeles teist aastat judoga ning tegi endast pikematele ja luisematele trennikaaslastele pidevalt tuule alla. Pealegi armastas ta väga rulaga sõita ja lühemana oli tal seetõttu ka vähem maad kukkuda.

Nora oli oma pikkusega jällegi sõjajalal, sest koolis pakutavad korv- ja võrkpallitrennid teda ei huvitanud, kergejõustikuks oli tal liiga vähe võhma ning iluvõimlemise jaoks jäi üle pikkusest ja puudu painduvusest. Seetõttu käis ta kord nädalas keraamikaringis, mis teda küll rõõmust kilkama ei pannud, aga vähemalt ei hoolinud juhendaja sellest, kui pikk, paks või graatsiline ta oli, peaasi, et mõksiks piisavalt palju savi kokku mingiks äratuntavaks esemeks. Tänu Norale polnud kodus kunagi puudust tuhatootsist, olgugi et pere ainus suitsetaja – isa – oli selle kombe enne laste sündi maha jättnud. Ema sai aga kõikidele oma lugematutele sugulastele alati

sünnipäevaks kinkida mõne Nora allkirjaga totsiku, „ikkagi lapse tehtud ja käsitöö“, ning säästis sellega suure hulga kinkekaartide raha.

Nora võttis suure lonksu kohvi enda vormitud ja helesiniseks glasuuritud ja peaaegu täiesti lekkevabast kruusist, jällegi suur põhimõtteline erinevus tema ja Eriku vahel, sest viimane oli veendunud teejooja, ning ütles: „Lumi on maas, sellepärast ma nii rõõmus olengi!“

„Noh, ega see kauaks ei jää,“ jagas ema Eriku arvamust ja ulatas tüdrukule taldriku sooja juustusaia.

„Aga papa ütles, et...“

Emä tõmbus automaatselt turri. Tema kuuldes papa ilmaennustustest rääkida oli sama hea kui vihast kassi kaikaga togida: ema kas sisistas midagi omaette, et isa ei kuuleks, või kukkus nii-öelda täiest kõrist kräunuma, kuigi ebaõnnestunud sünnipäevapeost oli möödas enam kui kaks aastat. Kuna just sel hetkel astus kööki isa suur kogu, kuulsid kaksikud ema pomisemas midagi selle kohta, kuidas vana-mehe niinimetatud ennustus põhines puhtalt hallutsinatsioonil ja varvaste vibreerimisel.

„Mis sa podised?“ küsis isa möödaminnes ning jätkas vastust ootamata, „noh, kas teil on teemad juba valmis mõeldud?“ Ta osutas peaga köögiakna poole, kust paistis lumiste okstega õunapuu.

„Igatahes valmis!“ Nora pani kohvikruusi käest ja müksas jalaga venda, kes oli laua taha tukkuma jäänud. „Viimasel nõupidamisel otsustati, et selle aasta teema on „Olulised isikud ajaloos, elusad või surnud“. Mina valisin Kleopatra¹.“

„Väga hea valik!“ kiitis isa, „ja sina, Erik?“

Erik haigutas laialt ja vastas: „Ma olen kahevahel – kas Marty või Abraham Lincoln².“

„Milline Marty?“ imestas isa.

¹ Kleopatra VII oli Egiptuse viimane vaarao, kes valitses 69–30 eKr. Kleopatra oli väga intelligentne ja läbinägelik valitseja, rääkimata tema legendaarsest sarmikusest.

² Abraham Lincoln oli USA 16. president, kes keelustas orjapidamise ning võitis kodusõja lõunaosariikide vastu. Tema näopildi võib leida nii viiedollarilisel rahatähel kui ka ühesendis mündil. Te tunnete ta ära iseloomuliku habeme järgi.

„Marty McFly muidugi, „Tagasi tulevikust“³!” selgitas Erik kannatamatult.

„Aga see on ju väljamõeldud tegelane,” sekkus ka ema.

„Mis siis! Ta on ikkagi, teate küll...” Erik kratsis kukalt ja vaatas abiotsivalt õe poole.

„Ikooniline ja legendaarne?” pakkus Nora.

³ „Tagasi tulevikku” („Back to the Future”) on Ameerika ulme-seiklusfilmide triloogia, mille peategelane Marty McFly rändab oma leiutajast sõbraga ajas nii edasi kui ka tagasi. Ta kannab enamasti punast vateeritud vesti ja sõidab rulaga.

„Just, ikooniline ja legendaarne!“

„Kui sa ilmtingimata tahad rula mängu tuua, miks sa siis Tony Hawki⁴ ei vali?“ pakkus isa.

„See pole see,“ vaidles Erik vastu, „pealegi, mul on just selline vest, mida Marty kandis, ja ma saaksin kasutada Nora vanasid Nike’isid.“

„No kuule, ma ju kannan neid veel!“

„Kunsti nimel võid need ohverdada küll,“ arvas Erik nipsakalt.

„Helge tuleviku nimel võiksite ennast nüüd kokku pakkida,“ soovitas ema kuivalt, „koolibuss on kümne minuti pärast siin.“

„Erik, sa ikka mõtle Tony Hawki peale ka, sind võidakse muidu diskvalifitseerida,“ hüüdis isa poisile, kes oli juba otsapidi vannitoas, pastaga hambahari suus. „Samas, Lincoln oleks ka päris hea, temale on lihtne rekvisiite leida,“ arutles isa edasi. „Või mõni muu välja-paistev poliitik.“ Isa arendas seda mõtet veel tükk aega edasi, kuni välisuks laste taga põmakaga kinni tõmmati.

„Mulle vägisi tundub, et sa suhtud sellesse võistlusesse veelgi entusiastlikumalt kui su lapsed,“ pomises ema mõrult ja hakkas lauda koristama.

„Mis selles halba on?“ imestas isa. „Kuidas see Fellini⁵ ütleski – ära kunagi kaota lapselikku entusiasmi ja kõik läheb nii, nagu sa tahad!“

⁴ Tony Hawk (sünd. 1968 Californias) on üks maailma kuulsamaid ja mõjukamaid rulatajaid, kes tegi 1999. aastal esimesena legendaarse 900-kraadise pöörde (2,5 tiiru õhus).

⁵ Federico Fellini (1920–1993) oli Itaalia filmirežissöör ja stsenarist, keda peetakse üheks 20. sajandi mõjukamaks ja originaalsemaks filmiloojaks.

2.

Lumememmevõistlus ei ole naljaasi!

Kui te nüüd endamisi mõtlete, milliseks ürituseks lapsed valmistusid ja kuidas lumi sellega seotud on, siis annab teise peatüki pealkiri teile ilmselt vihje. Tõepoolest, võib öelda, et linnakese olulisim sündmus ja absoluutne kõrghetk, vähemalt laste jaoks, oli iga-aastane suurejooneline lumememme ehitamise võistlus, mis, olgem ausad, ei jätnud ka täiskasvanuid külmaks. Ei linnakese jaanituli ega amatöörteatritrupi kevadine etendus ega isegi sügislaat pääsenud populaarsuse osas lumememmevõistlusele ligilähedalegi. Lõke põleb ju igal aastal samamoodi ja kes ikka jaksab neid isetehtud viigimarja-trühvli-kumkvaadi tšatnisid nii palju osta ja müüa ja süüa.

Teatritrupi esinemised olid viimastel aastatel ka kuidagi lahjemaks jäänud. Repertuaari kuulusid eranditult Shakespeare'i⁶ tragöödiad ja vaid vähesed osalised suutsid pikki ja keerulisi tekste vigadeta esitada. Laste jaoks olid etendused muidugi lõpmata venivad ja maruigavad, kohal käidi vaid seetõttu, et üks või teine lapsevanem või perekonnatuttav või niisama sõber kas või korraks lavale ilmus. Ainus põnev hetk oli see, kui Julius Caesarit kakskümmend kolm korda pussitati ja kunstveri lendas igas suunas mööda lava laiali nii, et isegi esimeses reas istunud pealtvaatajad said oma osa. „Macbeth“ ja „Hamlet“ suudeti ka hädapärast ära vaadata tänu ohtratele võitlusstseenidele, aga kõik muu oli küll täielik jamps!

⁶ William Shakespeare (1564–1616) oli Inglise näitekirjanik, luuletaja ja dramaturg, keda peetakse üheks kõige mõjukamaks kirjanduslikuks suurkujuks maailmas. Tema tuntuimad näidendid on „Hamlet“, „Macbeth“, „Kuningas Lear“, „Othello“ jpt. Lisaks sellele tõi Shakespeare inglise keelde üle 1700 uue sõna.

Seevastu lumememmemvõistlus oli ikka hoopis teine tera! Polnud täpselt teada, millal see traditsioon alguse sai või kes selle algatas, aga tõenäoliselt tekkis see puhtalt igavuse peletamisest! Teie võibolla elate suurlinnas, mis on paksult täis kaubanduskeskusi, ujulaid, rulapark, kinosid, kiirtoidukohti, loomaaedu ja igasuguseid muid huvitavaid asutusi, kus aega surnuks lüüa, või mõnes väiksemas asulas, kus on vähemalt üks asjalik järv või mererand või välibassein või keskmisest kõrgem kelgumägi ... aga Erik ja Nora koos oma vanemate, mamma ja papaga elasid kohas, mida võib kahjuks nimetada üheks igavaimaks väikelinnaks kõikide igavate väikelinnade ajaloos! Ei olnud seal ülalnimetatud huvitavaid asutusi, vaid kõige hädapärasemad, ei põnevat kärestikulist jõge ega järvesilma, ka kõige imetillukesemat ja mudasemat mitte, mererannast rääkimata! Lähim koht suplemiseks oli kooli ujumisbassein, aga kool ise asus hoopis veidi suuremas naaberlinnas, kuhu oli kirglikele ujujatele rattaga umbes tunnipikkune tee. Lisaks sellele paiknes linnake lausa ärritavalt laugel maal, ümbritsetuna põldudest ning metsatukkadest, mis põhimõtteliselt välistas igasuguse kelgutamise, kui just ise ei viitsinud mingit suuremat kuhja lund kokku ajada. Tõepoolest, ainus, mille üle linnaelanikud kurta ei saanud, oli lumerohkus! Ka kõige vesisemal talvel sadas alla korralik hang, mis soosis igati lumememmede ehitamist.

Ja kui ma ütlen „lumememmede ehitamist“, siis ma ei mõtle mingit lihtsakoelist lume kokku mätserdamist palle meenutavateks moodustisteks. Oh ei, need olid tõelised meistriteosed, viimistletud pisima detailini. Ainuüksi konkursi reeglistik oli aastate jooksul kasvanud kümne lehekülje pikkuseks, mida ma siia muidugi ümber kirjutama ei hakka.

Lühidalt, osaleda võisid kõik kuni 17-aastased lapsed, kellel võis olla kuni kaks täisealist abilist, välja arvatud isiklikud ema ja isa, välistamaks seda, et alatasa sekkuvad ja võiduhimulised vanemad kogu töö ise ära teevad. Vanemad õed-vennad-vanaonud-vanatädid olid igal juhul lubatud. Hindamiskomisjongi koosnes inimestest, kes ühegi osaleva lapsega kuidagi seotud polnud. Samuti oli nende ülesanne iga-aastane teema välja mõelda. Näiteks üle-eelmisel talvel

võis majade ees näha kõikvõimalikke vendade Grimmide⁷ tegelasi, eelmisel aga rokkmuusika legende. Nora ja Erik võitsid oma neljast lumememmest koosneva KISSi⁸ eest eriauhinna – „Kõige loovam memm“, võitjaks krooniti aga üksmeelselt nende klassiõde Sarah, kes ehitas oma vanema venna abiga Freddie Mercury⁹. Vend oli isegi nii suuremeelne, et laenas hindamise hetkeks Sarah' lumest lauljale oma kalli elektrikitarr käte vahele.

Veelgi suurema ohvri, „kunsti nimel“, nagu Erik ütleks, tõi aga Sarah' vanavanaema Selma, kes pidi pool päeva ilma proteesideta hakkama saama. Teatavasti oli Freddie Mercury' ju muljetavaldav

⁷ Vennad Grimmid – Jakob (1785–1863) ja Wilhelm (1786–1859) – olid Saksa keeleteadlased, folkloristid ja kirjanikud, kes on kuulsad muinasjuttude kogumise ja avaldamise poolest.

⁸ USA rokkbänd, mis sai alguse 1973. aastal. Nad on tuntud oma maskide, lavashow'de ja silmapaistva meigi poolest.

⁹ Freddie Mercury (1946–1991) oli Briti laulja ja laulukirjutaja, tuntud eelkõige rokkbändi Queen lauljana.

hammasterida, milleks vanavanaema portselanist proteesid sobisid nagu valatult. „Pole tal vaja midagi kogu aeg neid pähkleid järada,“ õigustas end Sarah, kui ema talle selle kohta märkuse tegi. Lõpuks sai vaeseke oma hambad ikkagi tagasi ja kogu ülejäänud aja kuni esimese sulani võis lumest meisterdatud Queeni lauljat näha plastist ukulele ja vampiirikihvadega. Viimased sobisid talle muide üsna hästi!

Selleaastase teemaga polnud aga keegi kuigi rahul. Kuna linnakese postiljon ja ühtlasi lumememmekomisjoni esinaine läks puusaoperatsioonile, siis valiti asendusliikmeks põhikooli ajalooõpetaja härra Martin, igavene nässakas, igav, kuiv ja kidur vanamees. Tema pealekäimisel valitigi uueks teemaks „Olulised isikud ajaloos, elusad või surnud“, aga see tekitas palju segadust. Lõppude lõpuks oleme ju kõik olulised isikud omaenda ajaloos, mille me ise loome. Näiteks tõi Sarah välja, et tema jaoks on oluline isik ajaloos seesama vana-

vanaema Selma, kellelt tüdruk proteesid pihta pani, mitte mingi president või kuulus muusik või tont teab kes. Päris aus, sest ei keegi muu kui Selma oli maailma parim vanavanaema ja küpsetas ühtlasi maailma parimat purukattega ploomikooki! Niisamuti leidis Erik, et TEMA jaoks on oluline isik ajaloos hoopis Marty McFly, keda ju tegelikult olemaski polnud. Asi oli muidugi selles ka, et Erik kulutas äsja suure osa oma kogutud taskurahast hirmkalli rula peale ja ootas õiget hetke, mil seda teistele eksponeerida. Ainuüksi seetõttu oli ajalooõpsi pakutud teema talle täiesti vastukarva. Sellised olulised ajaloolised isikud, nagu härra Martin neid silmas pidas, ei sõitnud harilikult rulaga.

Vaatamata ohtratele vastuväidetele jäi härra Martin vankumatuks ja linnakese lastel oli kuni esimese suure lumeni aega ajusid ragistada, millist elusat või surnud olulist isikut nende lumememm esindama hakkab.